

ปัจจัยที่ส่งผลต่อครัวเรือนยากจน เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
**Factors Affecting the Poor Households in Boualapha District,
Khammouane Province, Lao People's Democratic Republic**

คำสุกษะ ทามะวง¹ / ชนินทร์ วะสินนท์² / ละมัย ร่มเย็น³ / สุภชัย สิงห์ยะบุญชัย⁴

Khamsoukka Thammavong / Chanin Vaseenonta /

Lamai Romyen / Supachai Singyabuth

¹สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
Development Administration Program, Sakon Nakhon Rajabhat University

²คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
Faculty of Management Sciences, Sakon Nakhon Rajabhat University

³คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
Faculty of Humanities and Social Sciences, Sakon Nakhon Rajabhat University

⁴คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
Faculty of Fine and Applied Arts, Mahasarakham University

Received: July 29, 2019
Revised: August 7, 2019
Accepted: August 11, 2019

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อครัวเรือนยากจน เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับตัวแทนของครัวเรือนยากจนและตัวแทนของครัวเรือนพ้นความยากจน จากนั้นนำ ข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา มีผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 55 คน

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อครัวเรือนยากจนมีทั้งหมด 7 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยด้านการศึกษาอาการเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีอยู่ยังไม่มียิ่งอำนาจความสะดวกเพียงพอ ยังมีโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาประจำในหมู่บ้าน บุคลากรทางการศึกษา ยังไม่เพียงพอ ขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ในการเรียนการสอนและเครื่องแบบนักเรียน ขาดแคลนงบประมาณสนับสนุนเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรทางการศึกษา และไม่มีทุนการศึกษาเพื่อสนับสนุนสำหรับนักเรียนที่ยากจน 2) ปัจจัยด้านสาธารณสุข ยังไม่มีสถานอนามัยประจำในหมู่บ้านทำให้ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพ ทำให้ไม่สามารถป้องกันตนเองจากโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ได้ 3) ปัจจัยด้านอาหาร เนื่องจากเกิดปัญหาภัยธรรมชาติ เช่น ภัยแล้งน้ำท่วมเป็นต้น เกิดภัยสงคราม หลังจากเสร็จสิ้นภัยสงครามมีลูกกระเบิดที่เก็บกู้ยังไม่หมดในพื้นที่ทำกิน ทำให้พื้นที่ทำกินน้อย และภาครัฐยังไม่เข้ามาช่วยเหลือไม่ทั่วถึง เช่น การช่วยเหลือด้านระบบชลประทาน 4) ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย อาคารบ้านเรือนของประชาชนมีการก่อสร้างที่ยังไม่มั่นคงถาวร ทำให้ชีวิตไม่มีความปลอดภัยที่เพียงพอ 5) ปัจจัยด้านคมนาคม เส้นทางคมนาคมระหว่างหมู่บ้าน ไปอำเภอเป็นหลุมเป็นบ่อและยังไม่มียอดโดยสารประจำทางเพื่อเดินทางระหว่างหมู่บ้าน ไปที่อำเภอทำให้ประชาชนไม่ได้รับความสะดวกสบายเท่าที่ควร 6) ปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสาร ยังไม่มีหอกระจายข่าวประจำในหมู่บ้านทำให้ประชาชนขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และ 7) ปัจจัยด้านรายได้ ประชาชนยังมีรายได้ต่ำ โดยเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 6,000 บาท/ปี หรือเฉลี่ยอยู่ประมาณ 500 บาท /คน/เดือน ซึ่งยังต่ำกว่าที่หน่วยงานภาครัฐกำหนดไว้หน่วยงานภาครัฐกำหนดไว้ เฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 768 บาท/คน/เดือนสาเหตุของประชาชนที่มีรายได้ต่ำเนื่องจากประชาชนมีอาชีพหลักจากการทำนาเพียงอย่างเดียว

คำสำคัญ: ครัวเรือนยากจน, ปัจจัยที่ส่งผลต่อครัวเรือนยากจน

Abstract

This research article had the objective for exploration to study factors affecting the poor households in Boualapha district, Khammouane province, Lao People's Democratic Republic by using a mixed method approach. The data were collected by semi-structured interviews with representatives of the poor households and representatives of the households that were free from poverty. The obtained data were analyzed for content. There were 55 main informants. The results showed that the factors affecting poor households consisted of a total of seven factors: 1) For the factor of education, there were not enough facilities in the existing elementary school buildings. There was no secondary school in the villages. Educational personnel were not enough. Insufficient things included instructional equipment and materials, student uniforms, support budgets for development of educational personnel's potential, and scholarships to support poor students. 2) For the factor of public health, there was no village health center. That made the public lack knowledge and understanding of health. They could not protect themselves from various illnesses. 3) For the factor of food, due to natural disasters such as droughts, floods, and disasters of war especially after the war was over, there were bombs that still remained in arable areas. That caused the living area to decrease; and the government came to help not thoroughly such as in the aspect of the irrigation system. 4) For the factor of housing, people's buildings or homes were constructed unsteadily. That made their lives insecure enough to live. 5) For the factor of transportation, transport routes between villages to the district were bumpy. And there was no bus to travel between villages and the district. People were, then, not as comfortable as it could be. 6) For the factor of information, there was no broadcast tower in the villages. That made people lack awareness of information. And 7) for the factor of income, people still

had low income. The average was around 6,000 baht/year or it was around 500 bath/person/month. This was still lower than that being determined by the government agency, which was around 768 baht/person/month. The reason of people's low income was because the income was based on their main occupation of rice farming only.

Keywords: poor households, factors affecting the poor households

บทนำ

ความยากจนเป็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญในยุคโลกาภิวัตน์เพราะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งเป็นภารกิจที่ท้าทายของแต่ละประเทศในการค้นหาสาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหานี้ เนื่องจากเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ และความผาสุกของประชาชน โดยตรง แม้กระทั่งองค์การสหประชาชาติ (2000) ก็ได้มองเห็นว่าปัญหานี้เป็นปัญหาสำคัญโดยได้กำหนดเป็น โครงการพัฒนาเพื่อจัดความยากจนให้ประเทศสมาชิกนำนโยบายโครงการนี้ไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม โดยให้คำจำกัดความว่าความยากจน หมายถึง ประชาชนที่ดำรงชีพอยู่ด้วยรายได้วันละต่ำกว่า 1.25 ดอลลาร์สหรัฐ (The World Bank Economic Review, 2008) และรวมถึงประชาชนที่อาศัยอยู่ทั่วทุกหนแห่งที่ยังขาดแคลนปัจจัยสี่ ได้แก่ อาหาร ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัยที่ถาวร และเครื่องนุ่งห่ม ซึ่งเป็นความจำเป็นขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตประจำวันให้มีความสุขที่ยั่งยืนและยาวนาน ในการประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติประจำปี พ.ศ. 2543 ประเทศสมาชิกหลายประเทศได้ยกเอาเรื่องการแก้ไขปัญหาคความยากจนของประชาชนในโลกที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ทุรกันดารให้หลุดพ้นจากสภาวะความยากจนซึ่งปัญหาที่สำคัญและต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยมีเป้าหมายให้คงเหลือเพียงร้อยละ 15-20 ของประชาชนทั้งหมด 7,324 พันล้าน ในปี พ.ศ. 2563 (Ministry of Planning and

Investment, Lao National Statistics Center, 2014) ประเทศที่ยากจนตามเกณฑ์ของสหประชาชาติจะมีลักษณะสามประการ คือ 1) มีรายได้มวลรวมประชาชาติต่ำ (GDP) โดยเฉลี่ยระยะเวลาสี่ปีน้อยกว่า 905 ดอลลาร์สหรัฐ 2) ทรัพยากรมนุษย์อ่อนแอ เมื่อเปรียบเทียบกับตัวชี้วัดทางด้านโภชนาการ สุขภาพ การศึกษาและการรู้หนังสือของผู้ใหญ่และ 3) ความอ่อนแอทางเศรษฐกิจ โดยพิจารณาจากผลผลิตทางเกษตรกรรมและผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม การส่งออกสินค้าและบริการ อัตราการเกิดของประชาชน มาตรฐานการครองชีพ ปัจจุบันจำนวนประเทศที่สหประชาชาติจัดให้อยู่ในกลุ่มประเทศยากจนมีจำนวนทั้งสิ้น 48 ประเทศ คือ กลุ่มทวีปอเมริกาเหนือ 1 ประเทศ กลุ่มทวีปแอฟริกา 33 ประเทศ และกลุ่มเอเชียแปซิฟิก 14 ประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นประเทศที่ยากจนประเทศหนึ่งที่อยู่ในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก (“About LDCs” Least Developed Countries, UN-OHRLLS, 2010)

ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เรียกโดยย่อว่า “สปป.ลาว” มีพื้นที่ทั้งสิ้น 236,800 ล้านตารางกิโลเมตร เป็นประเทศที่ไม่มีเส้นทางคมนาคมออกสู่ทะเล ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาและป่าไม้ อาชีพของประชากรส่วนใหญ่ทำการเกษตร ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ การเพาะปลูกส่วนใหญ่จะอาศัยน้ำฝนตามฤดูกาลทำให้ผลผลิตพืชที่ได้รับมีจำนวนจำกัด ในส่วนของประชากรมีทั้งสิ้นจำนวน 6,492,400 ล้านคน เป็นเพศหญิง จำนวน 3,237,600 คน และเพศชาย จำนวน 3,254,800 คน ทางด้านการเมืองการปกครองมีพรรคการเมืองพรรคเดียว คือ พรรคประชาชนปฏิวัติลาว มีการบริหารประเทศแบบประชาธิปไตยรวมศูนย์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 จนถึงปัจจุบัน มีการจัดแบ่งพื้นที่การปกครองเป็นแขวง (Province) เมือง (District) และหมู่บ้าน (Village) โดยมี 17 แขวง และมีหนึ่งนครหลวงเวียงจันทน์ สำหรับเมืองมีทั้งสิ้นจำนวน 148 เมือง เมืองที่ไม่ผ่านเกณฑ์ความยากจนจำนวน 23 เมือง และเมืองที่ผ่านเกณฑ์ความยากจนของ สปป.ลาว จำนวน 125 เมือง (Ministry of Planning and Investment, Lao National Statistics Center - 40 Years, 2015: 162) ในส่วนของหมู่บ้านทั่วประเทศรวมทั้งสิ้นจำนวน 8,470 หมู่บ้าน หมู่บ้านที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์ความยากจน

จำนวน 1,736 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 23.09 และหมู่บ้านที่ผ่านเกณฑ์ความยากจน จำนวน 3,577 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 42.23 (Practice of assessing poverty standards and standard development according to the speech no. 309/PM, Vientiane, 2015: 2) ความยากจนของ สปป. ลาว มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ชาติและการให้ความหมายความยากจนของสหประชาชาติโดยมีรายละเอียดกล่าวคือ ประชาชนลาวเผชิญปัญหาความยากจนมาเป็นเวลานานและเป็นปัญหาในระดับชาติ สืบเนื่องจากภาวะของสงครามที่เกิดขึ้นภายในประเทศเป็นเวลายาวนานมากกว่า 100 ปี ส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน เพราะไม่มีปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตทำให้ประชากรส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคสินค้าและบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตซึ่งนำไปสู่สภาพความเป็นอยู่ที่ต่ำกว่าระดับมาตรฐาน ขณะเดียวกันก็ส่งผลให้ประเทศมีผลผลิต รายได้ การบริโภคและการออมลดลง การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างชะลอตัวและไม่มั่นคงซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศและทำให้เกิดปัญหาสังคมตามมา เช่น ปัญหาการไร้ที่อยู่อาศัยแบบถาวรเนื่องจากการโยกย้ายถิ่นฐานอยู่บ่อย ๆ เพราะต้องหลบหนีภัยสงคราม ปัญหาการขาดแคลนอาหาร ไม่สามารถรับประทานอาหารที่ให้พลังงานได้ 2,100 กิโลแคลอรีต่อวัน ปัญหาด้านสุขภาพจิต ยาเสพติด การด้อยโอกาสในการศึกษา การเข้าไม่ถึงระบบด้านสาธารณสุข รวมทั้งปัญหาความยากจนที่ถูกผลกระทบจากสงครามทำให้ถนนและเส้นทางสัญจรไม่สามารถใช้งานได้ในทุกฤดูกาล (Onladsamee, 2014: 12-13)

เมืองบัวละพาเป็นหนึ่งในจำนวน 10 เมืองของแขวงคำม่วน มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 3,673 ตารางกิโลเมตร มีประชากรทั้งสิ้นจำนวน 31,260 คน จำแนกเป็นเพศหญิง จำนวน 15,681 คน จำแนกเป็นเพศชาย จำนวน 15,579 คน มีหมู่บ้านทั้งสิ้นจำนวน 72 หมู่บ้าน จำแนกเป็นหมู่บ้านไม่ผ่านเกณฑ์ความยากจนมีจำนวน 12 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 16.7 จำแนกเป็นหมู่บ้านพ้นความยากจนมีจำนวน 60 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 83.3 ซึ่งในจำนวน 12 หมู่บ้านยากจน ประกอบด้วย 1) หมู่บ้านแก้งตาปลา 2) หมู่บ้าน

น้ำอออก 3) หมู่บ้านหนองกะปาด 4) หมู่บ้านวังเจือก 5) หมู่บ้านหนองกุง 6) หมู่บ้าน
หินลับ 7) หมู่บ้านละจั้ง 8) หมู่บ้านละโบย 9) หมู่บ้านกาอี 10) หมู่บ้านทับลาว 11)
หมู่บ้านปลาชีว และ 12) หมู่บ้านจะโนน มีครัวเรือนยากจนจำนวน 188 ครัวเรือน คิด
เป็นร้อยละ 38.06 มีครัวเรือนพื้นความยากจนจำนวน 306 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ
61.04 ในส่วนของประชากรมีหลายกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยปะปนกัน เช่น เผ่าลาว คิดเป็น
ร้อยละ 18.6 ผู้ไท คิดเป็นร้อยละ 22.4 มะก่อง คิดเป็นร้อยละ 17 ง้วน คิดเป็นร้อยละ 2.4
ศรี คิดเป็นร้อยละ 38.5 และกวี คิดเป็นร้อยละ 1.1 (Practice of assessing poverty
standards and standard development according to the speech no. 309/PM, Vientiane,
2013-2015: 94) นอกจากนี้ เมืองบัวละพาซึ่งเป็นเมืองหนึ่งที่มีครัวเรือนยากจนมากที่สุด
ของแขวงคำม่วน ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากเป็นเมืองที่ได้รับผลกระทบจากสงคราม
ปฏิวัติมากที่สุดประชาชนต้องหนีภัยสงครามทำให้ไม่มีเวลาเพาะปลูกเลี้ยงสัตว์ และ
พื้นที่ทำการเกษตรกรรมก็มีจำกัดไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ เพราะเศษซาก
ของสงครามยังคงหลงเหลืออยู่ โดยเฉพาะลูกระเบิดที่ยังไม่ระเบิดฝังอยู่ในพื้นที่ดินเป็น
จำนวนมากไม่สามารถเก็บกู้ออกจากพื้นที่ได้หมดทำให้ประชาชนไม่มีพื้นที่เพาะปลูก
และเลี้ยงสัตว์ที่ปลอดภัย ส่วนด้านที่อยู่อาศัยก็ยังไม่ถาวร เนื่องจากมีการโยกย้ายถิ่น
ฐานอยู่บ่อย ๆ เพราะต้องหลบหนีภัยสงครามจึงทำให้ประชาชนอยู่ไม่เป็นที่และทำให้
การสร้างวัฒนธรรมร่วมกันมีน้อย เมื่อเวลาเจ็บไข้ได้ป่วยก็ไม่สามารถเข้าถึงบริการด้าน
สาธารณสุข อีกประการหนึ่ง คือ เส้นทางคมนาคมไม่สะดวกสามารถเดินทางได้เพียง
สองฤดู คือ ฤดูร้อนและฤดูหนาวเท่านั้น เนื่องจากเป็นเขตพื้นที่ชนบทที่ทุรกันดารที่มี
ความแตกต่างจากที่อื่น ๆ คือ เป็นเขตพื้นที่ราบลุ่มสลับภูเขาและที่ราบภูเขาเรียบยาว
ตามทิวเขา รวมถึงผู้ให้ทุนในการพัฒนายังมีจำกัด (Fundamental Party Committee at
the Langkhang - Wangmaner Assembly Point, Summary Report no. 135/AP-LK,
October 25. Boualapha district, Khammouane province, Lao People's Democratic
Republic, 2014) ครัวเรือนในหมู่บ้านยากจนของเมืองบัวละพามีทั้งครัวเรือนยากจน
และครัวเรือนพื้นความยากจนซ้อนทับกันอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน ซึ่งครัวเรือนยากจน

เหล่านี้มีมากที่สุด ในจำนวน 12 หมู่บ้านยากจนของเมืองบัวละพา จึงทำการวิจัยเพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อครัวเรือนยากจน เพื่อเป็นประโยชน์ให้แก่ครัวเรือนที่ยังยากจน เมืองยากจน แขวงยากจน ในทั่วประเทศ จะได้นำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาทำให้ครัวเรือนพ้นความยากจน และเพื่อประโยชน์อันสูงสุดของประชาชนในการมีคุณภาพชีวิตดียิ่ง ๆ ขึ้นตามลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อครัวเรือนยากจน เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เลือกเจาะจงพื้นที่หมู่บ้านน้ำออกกู เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ได้รับการคัดเลือกจากคณะพัฒนาชนบทและลดล้างความยากจนขั้นแขวงและขั้นเมือง เพราะเป็นหมู่บ้านที่มีครัวเรือนยากจนมากที่สุดในจำนวน 12 หมู่บ้านยากจนของเมืองบัวละพา ใช้วิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก และเป็นข้อมูลที่รวบรวมได้จากปัจจัยที่ส่งผลต่อครัวเรือนยากจนที่เป็นปรากฏการณ์แท้จริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) ประกอบด้วยตัวแทนของหัวหน้าครัวเรือนยากจน จำนวน 40 คน ตัวแทนของหัวหน้าครัวเรือนพ้นความยากจนจำนวน 10 คน และผู้เชี่ยวชาญภาครัฐและผู้นำชุมชนจำนวน 5 คน โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือโดยการศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยและแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อครัวเรือนยากจน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การวิเคราะห์เนื้อหา กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ ดำเนินการร่างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างโดยนำประเด็นที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อจัดหมวดหมู่ให้

สอดคล้องกับกรอบแนวคิดของการวิจัย นำเสนอร่างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เสนอต่อประธานกรรมการและกรรมการที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและ ครอบคลุมของเนื้อหา นำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ปรับปรุง เสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อตรวจสอบหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหาครอบคลุมสิ่งที่จะศึกษาโดยมีเกณฑ์ ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งผลการประเมินค่าความสอดคล้องจาก ผู้เชี่ยวชาญมีค่าเท่ากับ 1.00 ทุกข้อถือว่าข้อคำถามใช้ได้ การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัย นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครถึงกลุ่มเป้าหมายเพื่อนัด วัน เวลา สถานที่ ในการสัมภาษณ์เชิงลึกและผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองการ วิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) โดยผู้วิจัยนำผลจากการ สัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อครัวเรือนยากจน เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว นำข้อมูลมาจัดกลุ่มให้สอดคล้องกับ ข้อคำถาม แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อครัวเรือนยากจนและได้นำ ข้อมูลคืนให้ชุมชน ได้ยืนยันความถูกต้อง

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อครัวเรือนยากจน เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า

1. ปัจจัยด้านการศึกษา พบว่า 1) อาคารเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีอยู่ มีสภาพ ไม่แข็งแรง ไม่มั่นคงและไม่ปลอดภัยขาดการซ่อมแซม และโรงเรียน ไม่มีห้องสมุดและ ไม่มีห้องน้ำประจำโรงเรียน เป็นต้น 2) ไม่มีโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาประจำในหมู่บ้าน เนื่องจากชุมชนมีพื้นที่ตั้งอยู่ห่างไกลตัวเมือง ไม่มีพาหนะเดินทางไปโรงเรียน เช่น รถจักรยานและรถจักรยานยนต์ หากต้องการส่งบุตรหลานเข้าไปศึกษาต้องเดินเท้า หรือนั่งรถไถนาเดินทางสองล้อไปโรงเรียนในตัวเมืองที่มีระยะทางไปและกลับ ประมาณ 48 กิโลเมตร ต้องมีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าที่พักและค่าอาหาร ซึ่ง ครอบครัวยังไม่มีกำลังทรัพย์เพียงพอทำให้ขาดโอกาสทางการศึกษาส่งผลให้ออก

โรงเรียนกลางคัน 3) บุคลากรทางการศึกษายังไม่เพียงพอ เช่น ครูขาดแคลนทำให้ครูต้องรับผิดชอบสอนหลายชั้นเรียนและจำนวนนักเรียนไม่สอดคล้องกับอัตราครูผู้สอนทำให้การดูแลนักเรียนไม่ทั่วถึง และขาดครูทางด้านศิลปวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมหมู่บ้านวัฒนธรรมตามนโยบายของรัฐบาล 4) ขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ในการเรียนการสอน และเครื่องแบบนักเรียน เนื่องจากพื้นที่ชุมชนโดยส่วนมากมีฐานะยากจนและไม่มีความสามารถในการจัดหาได้ 5) ขาดแคลนงบประมาณสนับสนุนเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ขาดโอกาสในการเข้ารับการอบรม ฝึกทักษะ เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนใหม่ ๆ ในการพัฒนาผู้เรียนให้ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และทันต่อโลกปัจจุบัน 6) ขาดทุนการศึกษาเพื่อสนับสนุนสำหรับเด็กที่เรียนดีแต่มีฐานะยากจน ทำให้ขาดโอกาสในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ทำให้ไม่มีอาชีพที่มั่นคง มีงานทำแต่มีค่าตอบแทนไม่เหมาะสม เป็นต้น

2. ปัจจัยด้านสาธารณสุข พบว่า 1) ไม่มีสถานอนามัยประจำในหมู่บ้านและไม่มีแพทย์เฉพาะทาง ไม่มีพยาบาล ไม่มีอุปกรณ์เครื่องมือทางการแพทย์และยารักษาโรคต่าง ๆ ที่เพียงพอ 2) ขาดเจ้าหน้าที่สาธารณสุขดูแลสุขภาพประจำหมู่บ้าน 3) ไม่มีการตรวจสุขภาพขั้นพื้นฐานประจำปีให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน 4) ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพจึงทำให้ประชาชนไม่สามารถป้องกันตนเองจากโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ได้ เป็นสาเหตุทำให้ประชาชนป่วยเป็นโรค เช่น ป่วยเป็นโรคท้องร่วง โรคพยาธิใบไม้ในตับและปวดเมื่อยตามร่างกาย เช่น ปวดหลัง ปวดประดงข้อเท้าและโรคไข้เลือดออก และ 5) ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการเข้าใช้ห้องน้ำเพราะประชาชนนิยมเข้าป่าสาเหตุของปัญหาเนื่องจากขาดแคลนน้ำเป็นปัจจัยที่สำคัญมากที่สุด

3. ปัจจัยด้านอาหาร พบว่า 1) ขาดการจัดสรรพื้นที่ดินทำกินเพิ่มให้แก่ประชาชน พื้นที่ดินทำกินโดยส่วนมากประสบปัญหาภัยธรรมชาติ เช่น ภัยแล้ง น้ำท่วม เป็นต้น และภัยสงคราม หลังจากเสร็จสิ้นภัยสงครามยังมีลูกระเบิดที่เก็บกู้ยังไม่หมดในพื้นที่ดินทำกิน ทำให้พื้นที่ดินทำกินมีน้อยและผลผลิตก็ได้น้อยไม่เพียงพอต่อการ

บริ โภคนอกจากนี้ประชาชนยังขาดความรู้ทางการเกษตร เช่น การแก้ไขปัญหาคีตรูพืช การเพิ่มผลผลิตของการเพาะปลูก การบำรุงรักษาพื้นดินจากภัยแล้ง วิธีทำปุ๋ยชีวภาพและวิธีการปลูกหญ้าเพื่อมีไว้ให้สัตว์เลี้ยงกินตลอดปี 2) ภาครัฐยังเข้ามาช่วยเหลือไม่ทั่วถึง เช่น อุปกรณ์ทางการเกษตร เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ทนทานต่อสภาพอากาศ เมล็ดพันธุ์พืชในการเพาะปลูก (ถั่วมี) และปุ๋ยชีวภาพเพื่อนำมาเพาะปลูกเพราะไม่มีกำลังในการซื้อ 3) ขาดระบบชลประทาน ทำให้ประชาชนไม่มีแหล่งน้ำที่จะใช้ในการประกอบอาชีพทางด้านกิจกรรม เช่น ขาดน้ำทำนา ขาดแหล่งน้ำในการเพาะปลูก ขาดแหล่งน้ำให้สัตว์เลี้ยงดื่มกิน เป็นต้น

4. ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย พบว่า 1) อาคารบ้านเรือนของประชาชนมีการก่อสร้างที่ยังไม่มั่นคงถาวร ลักษณะของบ้านเรือนส่วนใหญ่มุงหลังคาจากไม้แผ่น (ไม่เป็น) วัสดุที่ใช้ปูพื้นบ้านเรือนทำจากไม้แผ่น (ไม่เป็น) และบางครัวเรือนยังใช้วัสดุปูพื้นบ้านด้วยไม้ไผ่ (ไม้ปล้อง) ทำให้ชีวิตไม่มีความปลอดภัยที่เพียงพอ 2) ประเภทของพลังงานหลักในการสร้างแสงสว่างในครัวเรือนได้จากตะเกียงน้ำมัน รองลงมาจากแบตเตอรี่ไฟฟ้านอกนั้น ไม่มีไฟฟ้าใช้ เนื่องจากความยากจนเพราะรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต (ไฟฟ้ามีแต่ปัญหาอยู่ที่ประชาชนไม่สามารถที่จะซื้อหม้อแปลงมาคิดไฟฟ้าใช้ในบ้านของตนเองได้)

5. ปัจจัยด้านคมนาคม พบว่า 1) เส้นทางคมนาคมระหว่างหมู่บ้านไปอำเภอเป็นหลุมเป็นบ่อทำให้บุคคลภายนอกหมู่บ้านเดินทางเข้ามาติดต่อค้าขายหรือขนส่งผลผลิตเพื่อนำไปขายในสถานที่ต่าง ๆ นั้นไม่มีความสะดวกสบาย 2) ไม่มีรถโดยสารประจำทางเพื่อเดินทางระหว่างหมู่บ้านไปที่อำเภอทำให้ประชาชนไม่ได้รับความสะดวกสบายเท่าที่ควร

6. ปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสาร พบว่า ไม่มีหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านทำให้ประชาชนขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องอย่างต่อเนื่อง

7. ปัจจัยด้านรายได้ พบว่า ประชาชนยังมีรายได้ต่ำโดยเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 6,000 บาท/ปี หรือเฉลี่ยอยู่ประมาณ 500 บาท /คน/เดือน ซึ่งยังต่ำกว่าเกณฑ์ของรัฐบาล

กำหนดไว้เฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 768 บาท/คน/เดือน สาเหตุของปัญหาที่ประชาชนมี รายได้ต่ำ เนื่องจากประชาชนมีอาชีพหลักจากการทำนาเพียงอย่างเดียว

อภิปรายผล

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อครัวเรือนยากจน เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว มีทั้งหมด 7 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านการศึกษา 2) ปัจจัย ด้านสาธารณสุข 3) ปัจจัยด้านอาหาร 4) ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย 5) ปัจจัยด้านคมนาคม 6) ปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสาร และ 7) ปัจจัยด้านรายได้ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ งานวิจัยของ Onladsamee (2014: 12-13) ที่พบว่า สาเหตุของความยากจนในชนบทมา จากปัจจัยดังนี้ คือ 1) ขาดพื้นที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม 2) ไม่มีเงินทุน 3) ไม่มี เทคโนโลยีใช้เข้าในการผลิตการผลิตขึ้นกับธรรมชาติเพียงอย่างเดียว 4) บริการทาง สังคมด้านการศึกษาและสาธารณสุขมีน้อยมาก และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของ Office of Central Rural Development and Poverty Eradication (2016: 28-30) พบว่า เศรษฐกิจในระดับท้องถิ่นเพิ่งจะเริ่มมีการพัฒนา การจัดสรรที่ดินยังไม่เหมาะสม เท่าที่ควร โดยเฉพาะพื้นที่เกษตรกรรมยังมีจำกัดการผลิตผลทางเกษตรกรรมส่วนมากยัง พึ่งพาธรรมชาติขาดเครื่องจักรกลที่ใช้ในการเกษตรกรรมทำให้มีรายได้ต่ำ รวมไปถึง การถูกภัยธรรมชาติคุกคาม สภาพแวดล้อมถูกทำลาย แรงงานในชนบทไม่มีงานทำ ขาดที่อยู่อาศัยที่ถาวร ขาดแคลนอาหารที่ให้พลังงานน้อยกว่า 2,100 กิโลแคลอรีต่อวัน ด้านการศึกษาอยู่ในระดับที่ต่ำ ขาดโอกาสในการเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุข เส้นทางคมนาคมไม่สามารถใช้ได้ทุกฤดูกาล (ใช้ได้เพียงฤดูร้อนและฤดูหนาว) ขาดการ เข้าถึงด้านข้อมูลข่าวสาร ขาดน้ำดื่มที่สะอาดใช้ในการอุปโภค-บริโภค ขาดไฟฟ้าและ อื่น ๆ มีลูกมากและมีลูกที่ซึ่งทำให้แม่ไม่มีเวลาทำงานเพื่อช่วยเหลือครอบครัว ประชาชนส่วนใหญ่ใช้ชีวิตอาชีพทางป่าทำไร่่นอกจากนี้พื้นที่ดินเพื่อทำการเกษตรกรรม ซึ่งมีน้อยอยู่แล้ว ยังมีพื้นที่ดินที่มีวัชระเบิดที่เป็นสิ่งเศษเหลือจากสงครามที่ยังไม่ ระเบิดฝังอยู่มากมายซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรและการพัฒนา

โครงสร้างพื้นฐานแก่ประชาชน ซึ่งส่งผลกระทบต่อปัญหาความยากจน ดังนั้นพรรคและรัฐได้พยายามส่งเสริม ปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในทุก ๆ มิติทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและทางกายภาพ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อก้าวให้ทันนานาประเทศ ดังนั้น เพื่อให้ยุทธศาสตร์การพัฒนาครัวเรือนให้พ้นความยากจนของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืน นั้น การดำเนินงานในการปฏิบัติของแต่ละกระทรวง ทบวง กรม แขวง เมืองหมู่บ้าน ภาคเอกชนและตลอดจนถึงภาคประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ และมีการประชาสัมพันธ์เชิงรุกให้ประชาชนได้รับทราบถึงผลการดำเนินงานการแก้ไขความยากจนของชาติ ในแต่ละยุทธศาสตร์บรรลุเป้าหมาย ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จและพ้นจากความยากจนอย่างยั่งยืนในอนาคตต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรมีการนำปัจจัยที่ส่งผลต่อครัวเรือนยากจน ได้แก่ ด้านการศึกษา สาธารณสุข อาหาร ที่อยู่อาศัย คมนาคม ข้อมูลข่าวสาร และระดับรายได้ นำไปสู่การสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาชนบทเพื่อลดล้างความยากจนของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ข้อเสนอแนะในการนำไปปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบในการดูแลการพัฒนาชนบท เช่น เจ้าหน้าที่กลุ่มบ้าน และเจ้าหน้าที่พัฒนาชนบท ควรทำความเข้าใจปัจจัยที่ส่งผลต่อครัวเรือนยากจนในมิติที่เป็นความต้องการของชุมชน เพื่อการแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาพื้นที่ที่มีครัวเรือนพ้นความยากจน ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ทำให้ครัวเรือนพ้นความยากจน เพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้สำหรับพื้นที่อื่น ๆ ในการพัฒนาชุมชนเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาคความยากจนได้อย่างยั่งยืน

References

- Fundamental Party Committee at the Langkhang -Wangmaner Assembly Point. (2014). *Summary Report no. 135/AP-LK, October 25*. Boualapha district, Khammouane province, Lao People's Democratic Republic.
- Ministry of Planning and Investment. (2014). *From a survey of the Lao National Statistics Center*: Vientiane.
- _____. (2015). *Lao National Statistics Center - 40 Years*: Vientiane.
- Onladsamee, P. (2014). *The role of the state in solving economic poverty in Houaphan province*, A Thesis for Political Economy, National Institute of Politics and Government, Vientiane: Lao People's Democratic Republic.
- Office of Central Rural Development and Poverty Eradication. (2016). Vientiane: Lao People's Democratic Republic.
- Ravallion, Martin. (2008, February 23). Chen Shaohua & Sangraula, Prem Dollar a Day. *The World Bank Economic Review*. (pp. 163-184). Retrieved on 27 November 2016 from <https://1th.me/3Q3d>
- The Speech. (2014). *Practice of assessing poverty standards and standard development according to the speech no. 309/PM, 20-30 March*, Khammouane Province Level, Lao People's Democratic Republic.
- _____. (2015). *Practice of assessing poverty standards and standard development according to the speech no. 309/PM*, Vientiane: Lao People's Democratic Republic.
- United Nations. (2011, January 1). "About LDCs" Least Developed Countries. UN-OHRLS Retrieved on 1 January 2011 from <https://1th.me/kA2v>

Author

Mrs. Khamsoukka Thammavong,
Development Administration Program,
Faculty of Management Science,
Sakon Nakhon Rajabhat University
680 Nittayo Rd., Muang District, Sakon Nakhon Province 47000
Fax: 042-970-059 Tel.: 091-129-0113 E-mail: yentmv@gmail.com